

BILTEN

Joakimfest 15 • broj 5 • 13. oktobar 2020.

Gran-Pri 15. Joakimfesta predstavi Jugoslovenskog dramskog pozorišta

„ZAŠTO JE POLUDEO GOSPODIN R?“ NAJBOLJA PREDSTAVA

Nagrada Gran-Pri za najbolju predstavu u celini dodeljuje se predstavi „Zašto je poludeo gospodin R?“ u režiji Boba Jelčića, Jugoslovensko dramsko pozorište, Beograd, Srbija.

Predstava je celovito, polifonično, višeslojno, emotivno i duhovito kolektivno scensko rešenje. Nije jednostavno reinterpretirati film i pretvoriti drugi medij u potpuno integrisanu i samosvojnu predstavu koja se tek oslanja na specifičnu energiju istoimenog filma. Otuda je ansambl postigao sinhronizovanu, perfektu ritmičnu kolektivnu igru. Postigli su karakternu individualnost koja savršeno funkcioniše u zajedničkom ritmu i katarzičnoj scenskoj interakciji.

Svaki aspekt u predstavi čini besprekorno rešenje za produženo stanje duha glavnog lika naspram partnerskih karaktera: monološka otuđenost, logoreja i rečitativ; naspram izgubljenosti, nedorečenosti, nedovršene konstrukcije i nepredvidive statike, koji pucaju u iznenadni eskapizam dance - muzike, da bi eksplodirali u familijarnom ubistvu.

Problem političnosti i neshvaćene humanosti u ovoj predstavi pretočen je u apsurd i tragikomediju koja nas emotivno potresa, što se reflektuje kroz umeće glavnog glumca i neočekivan izbor njegovih glumačkih postupaka.

Specijalna nagrada grada Kragujevca dodeljuje se (ravnopravno) Bojani Milanović i Sonji Isailović za uloge Dženis Džoplin u predstavi „Ko je ubio Dženis Džoplin?“, Srpskog narodnog pozorišta, Novi Sad, Srbija, rediteljke Sonje Petrović.

Bojana i Sonja ostvarile su besprekorna glumačka ostvarenja i ubedile nas srdačnom energijom, prisnom igrom i eksplozivnim pevanjem. One su u potpunosti, izuzetno plastično, oživele naslovni lik koji strada po poznatoj matrici „živi brzo umri mlad“.

Sve odluke su donete jednoglasno.

Andrej Mažeri, pozorišni reditelj (Rumunija)

Nikola Milojević, glumac (Srbija)

Ivanka Apostolova Baskar, vizualni dramaturg (Severna Makedonija), predsednica žirija

12.10.2020.

Kragujevac

Dan peti - „Filoktetova rana“ Pozorišna laboratorija „Sfumato“ Sofija Bugarska

POZORIŠNI FESTIVALI SU BITNI I NASUŠNA POTREBA

Završne večeri 15. Joakimfesta u ponedjeljak, 12. oktobra na festivalu je boravio i dr Miroslav Miki Radonjić, direktor Sterijinog pozorja i stariji znanac kragujevačkih festivala.

- Već duže vremena i stalno ponavljam - jako je važno da se nastavi pozorišna sezona i da se održavaju festivali jer se pokazalo i na Pozorju i Joakimfestu da je pozorišna umetnost nasušna potreba i to ne samo dramskih umetnika i onih ljudi koji od toga žive nego i publike. Na Sterijinom pozorju da smo imali deset puta više ulaznica ne bi opet imali dovoljno za sve zainteresovane. Sa jedne strane sam bio očajan jer ne možemo da zadovoljimo sve zahteve publike a sa druge sam bio zaista radostan jer sam video koliko ljudima to znači, kaže on dodajući kako su početkom sezone ljudi iz teatra pokazali i dokazali da „pozorišta nisu leglo zaraze“ i nikako se tako ne mogu posmatrati.

Po njemu pozorišta su oduvek bila mesta slobode.

- Slobode govora, misli i svake vrste umetničkih sloboda. Naravno i kritike nekih patoloških pojava društva i vremena u kome svi egzistiramo. Zbog toga je pozorište kao kompleksna umetnost jako važna a ovu situaciju ćemo svi zajedno da prevaziđemo poptujući mere koje su na snazi. Za nekoliko meseci mislim da će sve ovo biti „samo jedan ružan san“, ceni on.

Za sam Joakimfest Radonjić smatra da sada ima jasan koncept.

- To je festival koji se pozicionirao u regionu, ne samo u Srbiji nego i šire. To je festival koji nam nudi predstave zaista različitih pozorišnih estetika - što je jako dobro, to su žanrovski, stilski i tematski veoma različite predstave i publika može da uživa u najra-

zličitijim oblicima teatarskih izraza. Druga dobra stvar je što na njemu možemo da vidimo i goste, predstave iz okruženja i čitavog šireg regiona jer je važno da se na festivalima susrećemo, razmenjujemo iskustva i sagledavamo „čime se drugi bave“ jer festivali ne čine samo predstave koje na njima učestvuju veći ljudi koji ih posećuju, struča i obična pozorišna publika koja razmenjuje svoje utiske. Pozorište po definiciji i jeste mogućnost razmene iskustava, na neki način oplemenjivanje naših života i zasluga bogati na više različitih aspekata. Zato su pozorišta i festivali bitni, ističe on dodajući da mu je drago da se ovaj kragujevački održava već 15. put i da je Knjaževsko-srpski teatar pokazao da može da „iznese“ jedan ovako kompleksan i veliki festival a sve na radost publike i to ne samo kragujevačke već svih onih koji na njega dođu.

Nikola Milojević glumac iz Kragujevca član je žirija ovogodišnjeg festivala. Gledao je i dosad sve kragujevačke međunarodne pozorišne smotre ali nikada iz ovog aspekta.

- Ovo je „praćenje“ festivala iz jedne potpuno drugačije vizure. Sa neuporedivo pojačanom odgovornošću i pažnjom. Po meni je najbitnije to što se festival, pod ovim okolnostima - uopšte i održao. Selekcija je vrlo pametno „napravljena“ i sve predstave koje smo bili u prilici da pogledamo zaokuplja jednako idejno stremljenje i zajednički tematski okvir što Joakimfest čini izuzetno kvalitetnim festivalom, jezgrovit je Milojević.

Završne večeri festivala Pozorišna laboratorija „Sfumato“ iz Sofije, koja ima veoma bogatu i razgranatu evropsku saradnju i produkciju odigrala je predstavu po tekstu Hajnera Miera „Filoktetova rana“ u režiji Borisa Krasteva.

Reditelj Krastev je čuo za kragujevački Međunarodni festival prošle godine od kolege koji na 14. Joakimfestu učestvovao sa predstavom „Slika Dorijana Greja“ iz Blagovgrada i to sve najbolje.

- Zbog toga sam bio veoma zadovoljan i srećan što je moja predstava ušla u selekciju Joakimfesta. Na žalost situacija sa pandemijom je veoma ozbiljna i teška tako da su u „Sfumatu“ odlučili da u Kragujevac pošalju samo malu grupu ljudi, minimalnu i neopodno, bez tehnike, scenografije... U Kragujevac smo došli samo nas petoro i to kolima zbog testa na koronu. Prošli smo obavezni Kovid test za ulazaka u Srbiju. Danas je pozitivno biti negativan, duhovit je on.

U Bugarskoj je situacija sa koronom veoma ozbiljna i teška.

-Jedne nedelje čujete da je zatvoreno jedno pozorište, naredne drugo... Glumačka zajednica je veoma bliska. Ponekad jedan glumac igra u više ansambala, pozorišta, gradova... To je „mreža“ koja je „živa“ i samo tako i opstaje. Sada je kod nas to zabranjeno, jedan glumac može da igra predstave samo u jednoj kući ili ako igrate u Sofiji ne možete da gostujete u Plovdivu. Nema više gostujućih glumaca, priča on smatrajući da je to loše za sve - pozorišne stvaraoce podjednako kao i za publiku navodeći veoma čudan argument tamošnjih vlasti po kojima su pozorišta epidemiološki opasna i zatvorena a diskoteke nisu i rade.

Konekciju predstave koju je režirao sa trenutkom „sada i ovde“ i njenu društvenu angažovanost Krastev vidi na sledeći način:

- Pozorišna laboratorija je nešto što je zasita „živ organizam“ a kada imate tu mogućnost u umetnosti ona vam pruža priliku da menjate „materijal“ sa kojim radite. Da radite sa njim a ne da mu robujete. Na primer kada smo gostovali u Grčkoj sa ovom predstavom povezali smo je sa tamošnjom situacijom sa emigrantima koji su „zaglavljani“ na jednom ostrvu i ne mogu nigde da mrdu. Ne mogu da idu

napred, kuda su hteli ali ni nazad, da se vrate svojim kućama. Tamo smo, dakle, ovaj mit o Filoktetu interpretirali i odigrali sa tom idejom. Kada smo dobili poziv za učestvovanje na Joakimfestu odlučili smo da sagledamo „šta se dešava sada u Srbiji“ i „gde je ona danas“. Kako da ovaj mit interpretiramo ovde povezano sa vašom istorijom ali i aktuelnom situacijom. A

danas se i kod vas ali i našoj zemlji stalno priča o zapadnoevropskim balkanskim zemljama i načinu kako da se integrišu u Evropsku uniju i NATO. Setio sam se da kada sam ja bio mali Severnoatlantska alijansa bombardovala vaši zemlju. Ali, eto sada ostavljamo sve to „iza nas“, pojašnjava on, dodajući da svesno „zatvaramo oči“ zbog navodne važnosti i trenutnog pitanja o zemljama Zapadnog Balkana.

Pre samo desetak godina ni Srbija ni Bugarska nisu bilni nimalo bitni Uniji i NATO-u.

- Trudio sam se da „Filoktetovu ranu“ interpretiram kao deo igre nekih velikih „igrača“ koji u jednom trenutku potpuno zaborave, odbace i ostave neke silne ljude, čitave države, nacije... a onda se iznenada toga odbačenog „sete“ da im to „zbog nečega“ hitno treba iz njima važnih trenutnih razloga, ističe Boris Krastev.

I za glumca Dejana Žekova koji tumači ulogu Filokteta jasan je društveni i politički kontekst „ove priče“.

- Mislim da čitav današnji svet ima velikih problema sa političarima, vladama, politikama... koje samo koriste ljude, ponekad iz prosto neverovatnih, kriminalnih razloga. Iskoriste ih a potom ih odbace kao najobičnije đubre. Ali, to ih ne sprečava da ponovo posegnu za njima čim im, opet zbog neče-

ga, zatrebaju ponovo bez ikakvih moralnih skrupula, eksplicitan je Žekov.

Po potrebi mogu da im podižu i spomenike.

- Oni trebaju da prikažu i pokažu kao „mi smo bili na istoj strani“. Iako nisu, naravno, revoltiran je on, navodeći kao primer brojne bugarske pesnike i umetnike koje su komunisti za vreme njihove vlasti streljali jer su bili protiv tako rigidnog režima. Političari koji su ih nasledili uzimaju postrdale pesnike i umetnika kao primer „oni su bili za nas i sa nama“. A, oni nisu bilo „to“. Nisu bili za njih kao ni za koga drugog. Bili su samo umetnici koji su se borili za slobodu govora i izražavanja. Na ovaj način je i uspomena na njih oskrnavljena i eksloatisana, izričit je on.

Po njemu komad „Filoktetova rana“ u njihovom izvođenju jasno pokazuje i prikazuje isti začarani krug u kome se vrtimo. I to nema veze sa vladom ili državom...

- Svi oni samo tretiraju ljude kao najobičnije đubre i otpad, zaključuje on.

Njegovim kolegama i njemu se dopao Kragujevac. Naši ljudi im se čine veoma srdačnim i gostoljubivim.

- Veoma ste kao grad predusretljivi i dobronamerni. To nije svuda slučaj. Na primer, nedavno smo gostovali u Rimu u Italiji. Tamo ljudi čim čuju da ne govorite njihovim jezikom, namerno potenciraju na italijanskom jeziku i pričaju ga sve brži i brže, kako bi vam dodatno otežali i onako teško sporazumevanje. Vidi se njihova želja da vas momentalno „otkače“ samo zato što ste stranac. Ovde ljudi hoće sa vama da pričaju i na engleskom, da vam pomognu da se snađete ili nam čak kažu „daj, reci na bugarskom, razumećemo se“. Ljudi su nekako topli, fini. Veoma sam zbog toga prijatno iznenađen i to je sjajan utisak koji nosim iz vašeg grada i vaše zemlje, završava Žekov.

Izvođenju predstave „Filoktetova rana“ na festivalu je prisustvovao i ambasador Bugarske u Srbiji njegovog ekscelenciji Radko Vlajkov. Tako je završen 15. Joakimfest i prvi u Doba pandemije. Hoće li ih biti još?

Predsednica žirija 15. Jokamifesta dr Ivanka Apostolova Baskar

FESTIVAL SA ULTIMATIVNOM SINERGIJOM

Predsednica žirija ovogodišnjeg Joakimfesta bila je dr Ivanka Apostolova Baskar (1973, Skoplje) je likovni antropolog, programski producent, vizuelni dramaturg i vanredni profesor.

Kao rukovodilac makedonskog Centra internacionalnog teatarskog instituta „Produkcija“ (dve spojene organizacije) zna puno o festivalima u regionu jer njihov Centar, sem produkcije, služi i za razmenu informacija i komunikacije sa pozorišnom zajednicom Severne Makedonije. Tako da je odranije znala za Joakimfest a emsiju ovogodišnjeg selektora Slobodana Savića „Čitanje pozorišta“ redovno prati već godinama.

- Negov poziv da budem članica žirija prijatno me je iznenadio. To veoma poštujem i svesna sam da je to vrlo velika obaveza i ništa manje poverenje sa njegove strane, zbog čega sam mu zahvalna kaže ona.

Što se tiče selekcije ovogodišnje kragujevačke Međunarodne pozorišne smotre nju karakteriše kao „vrlo sofisticiranu i rafiniranu“.

- Sviđa mi se koncepcija gospodina savića i njegovog festivalskog tima što nisu preambiciozni kada je u pitanju broj predstava. Nije stvar u kvantitetu. Ovogodišnja selekcija prikazala nam je predstave inteligentno odabrane i vešto povezane a opet „svaka je priča za sebe“, barem ja tako doživljam njegov koncept kao stabilan, kreativan i estetski sadržajno opravdan, smatra ona.

Po njoj repertoar 15. Joakimfesta odiše „ultimativnom sinergijom“, što je slučaj sa najboljim festivalima.

- Sve predstave koje smo pogledali su bile vrlo kvalitetne. Volim nepretencioznu teatarsku produkciju jer sam prezasićena „trendovima“ u pozorištu. Svesno ili ne, svi smo mi ljudi koji deluju u duhu ovog vremena. Prikazane predstave su kvalitetne zato što su mi ispunile fokus kao gledaocu a takođe su me zaokupile teatarskom sadašnjosti jer sam kao članica žirija morala da ih sagledavam transcendentno i objektivno a istovremeno subjektivno uživati u njima kao gledalac, tvrdi Ivanka Apostolova Baskar, dodajući da su predstave 15. JIF-a bile vrlo aktuelne, iskrene, posvećene i relevantne.

Metalucidno su baš sve opravdale slogan ovogodišnjeg festivala „Pozorište u izolovanom društvu“ prikazavši sve one restrikcije, izolacije i frustracije koje nam nameće situacija sa Kovidom.

U „Gustavu“ joj se svdelo što je ansambl predstave na kreativno „hendikepiran“ način reinterpetirao poznati crtani na kojem smo svi mi u Jugoslaviji odrastali. Predstava „Zašto je poludeo Gospodin R?“ a koja za ishodište ima igrani film joj se dopala jer je referentna i na vrlo inteligentan, nepristasan način je transformisana u pozorišnu predstavu.

- Odavno nisam videla takvu besprekornu sinergiju kolektivne igre koja ni u jednom trenutku nije dospustila. Kompletna, slojevita dramaturgija koja sama po sebi funkcioniše. Dramaturgija svakog glumca sama po sebi, dramaturgija scenografije koja je bila kao nekakav „produženi dah“ stanja glavnog lika u predstavi. Svidela mi se i muzika u predstavi koja nije samo odražavala meta konekcije između problema u šezdesetim godinama prošlog veka i kopi past situacijama danas. Sveukupno vrlo vešto sinhronizovana celokupna priča, navodi ona.

U „Ko je ubio Dženis Džoplin“ privuklo je što za ishodište ima biografiju i diskografiju muzičke zvezde roken rola, vrlo nepretenciozno, iskreno i rasterećeno a scenski veoma posvećeno jer je po njoj veoma opasno ako se čvrsto držite strukture (auto)biografija -

to je u pozorištu vrlo sklizak i varljiv teren.

- Nisam hard kor feministkinja ali posebno sam se fokusirala na moć ženske glume u svim predstavama na festivalu. Videli smo fantastične ženske role. Oduševile su me dva glavne uloge u predstavi o Dženis Džoplin, glumice su bile tako sigurne u sbe i dosledne do poslednjeg atoma - sto posto ubedljive, iskrena je naša sagovornica.

I iz predstave „Gustav je kriv za sve“ mora da izdvoji glavnu (i jedinu) žensku glumicu.

- Bila je toliko ubedljiva u svim tim varijacijama ženskih likova sa kojima Gustav pokušava da uspostavi neku interakciju. Bio je to vrlo specifičan performativno-kolektivni pristup pozorišnoj predstavi iz koje je ona, jednostavno „izvukla“ nešto više, ističe Ivanka Apostolova Baskar.

Po njoj situacija sa koronom u Makedoniji kao da je „pročistila“ situaciju u tamošnjim pozorištima i ogolila ko je stvarno talentovan, nadaren i kreativan.

- Mesecima se ništa nije dešavalo. Sve scene su bile „mrtve“ do leta uz pokušaje onlajn teatra i svi su na početku sledili trend besplatnog prezentovanja arhivskih materijala

ali isključivo sa starim, nikako novim produkcijama. Gledali smo emsije Nele Vitošević i Dejana Damjanovskog u kojima smo gledali glumce koji su iznosili svoje frustracije u vezi sa pandemijom i kako se Kovid delovao na njih: fizički, mentalno i zdravstveno. Nešto poput psiho drame, pojašnjava ona.

Rediteljka Begovska snimila je šest epizoda u određenim lokalcijama skopske periferije koje su kontekstualno uklopljene u dela novih makedonskih pisaca. Na leto scena je „oživila“ jer su počeli festivali na otvorenom a i uspostavljeni su protokoli za rad u enterijerima. Krajem avgusta mladi reditelj Miloš Andonovski napravio je prvu digitalnu premijeru predstave „Budućnost je lična“. Pre dolaska u Kragujevac čula je da će ponovo proraditi sva pozorišta. Tokom boravka na Joakimfestu dojavili su joj da će se ponovo sve scene zatvoriti. Toplo-hladna pozorišna jesen u Severnoj Makedoniji, prilično stresna generalno za sve ljude a možete tek zamisliti za temperament i senzibilitet pozorišnih stvaralaca koji zahtevaju scenu, pažnju i umetničke izazove, zaključuje ona. sa porukom: „Dok je Kovid moramo biti inventivni. Ne dozvolimo da nas politika pregazi!“